

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

В умовах динамічно мінливого світу, глобальної взаємозалежності й конкуренції, необхідність широкого використання і постійного розвитку й ускладнення технологій фундаментальне значення має інформатизація сфери освіти. У кінцевому підсумку, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій інтенсифікується інформаційна взаємодія між суб'єктами інформаційно-комунікативного предметного середовища, результатом чого є формування більш ефективної моделі навчання. Не можна також заперечувати й той факт, що інформаційні технології впливають і на наш спосіб життя, змінюючи сформовані уявлення про навколишній світ. Уже сьогодні ступінь володіння інформаційними технологіями визначає професійний рівень сучасного фахівця в будь-якій галузі знань. Особливо цього року, коли пандемія коронавірусу змусила всіх нас знаходитись вдома, але при цьому бути на постійному зв'язку із зовнішнім світом. Незворотних змін зазнав освітній процес, коли постала нагальна потреба виховання памолоді через інформаційні технології та формування в них толерантного ставлення один до одного.

У сучасній зарубіжній та вітчизняній науковій літературі останнім часом проблемі толерантності присвячено чимало досліджень. Можна виділити окремі концепції та наукові школи, які найбільш плідно розробили психолого-педагогічні напрями зазначеної проблеми: філософські положення про сутність толерантності (Р. Валітова, Д. Зінов'єв, В. Лекторський, П. Кінг); педагогіка ненасильства (А. Козлова, В. Муралов, В. Сітаров); педагогіка культури миру (С. Дем'янчук, М. Кабатченко, А. Сиротинко); виховання у дусі толерантності (О. Грива, А. Погодіна, Т. Солдатова, В. Тишков, Л. Шайгерова, О. Шарова, О. Швачко); психологічна основа толерантності (К. Бондирева, І. Вільш, Д. Коленов). Особливе місце посідають роботи, які присвячені формуванню толерантності та інтолерантності в освіті (С. Булард, Х. Вільде, Р. Крісті, К. Уейк). Проте, незважаючи на досить ґрунтовний аналіз проблеми, недостатньо висвітленою

залишається характеристика формування толерантності в системі інформаційного простору.

Комп'ютерне забезпечення допомагає підвищити мотивацію до вивчення предмета, зняти емоційну напруженість у процесі роботи, надати учню допомогу у вигляді консультації або запропонованих варіантів вибору відповідей. Упровадження нових інформаційних технологій і особливо Інтернету в усі галузі, в тому числі й особисті, сприяло різкій зміні форм і методів інформаційного впливу на молоде покоління. Цілком природно, що в новому тисячолітті інформаційні технології стають усе більш визначальними в нашому житті. Можна з упевненістю стверджувати, що зараз рівень розвитку інформаційних технологій, їх поширення і доступність визначають ступінь розвитку суспільства в цілому.

Сьогодні Інтернет допомагає вирішити безліч проблем: професійних, особистих, соціальних. Крім того, Інтернет сприяє розширенню бізнесу і формуванню політичного світогляду. І все це завдяки тому, що сучасні технології дозволяють миттєво доставити інформацію величезному колу людей. Розвитку популярності мережі Інтернет сприяє відсутність відповідальності й безкарність за розміщення інформації для публічного перегляду, оскільки постійний контроль над розміщенням і змістом матеріалу відсутній. Часто опублікована інформація, викликає у людей агресію й негативні емоції. Цей негатив може проявлятися абсолютно в різних формах міжособистісного спілкування, яке проходить всередині інтернет-об'єднань за допомогою форумів, чатів, Google-конференцій, Meet-зустрічей тощо. Аналіз проблем в цьому контексті показує, що зараз відсутня ефективна система протистояння інформації ненависті, агресії, ескалації екстремізму. При цьому відбувається нарощування деструктивних процесів в інформаційному суспільстві, збільшуються серйозні зіткнення на політичному, соціальному, національному та релігійному ґрунті на вебсайтах, в інтерактивній комунікації. Як наслідок – відсутня культура толерантної комунікації в молодіжному та підлітковому середовищі, не забезпечений широкий доступ населення до інформації про процеси з формування в суспільстві установок толерантної свідомості. Саме пошук оптимальної згоди, діапазону толерантності

стає одним із ключових завдань суспільства й держави, спрямованим на досягнення соціальної довіри й толерантності як чинників економічного зростання, соціальної стабільності й особистої безпеки. Найбільш рельєфно проблеми формування толерантних відносин у суспільстві та профілактики екстремізму проявляються в процесі розвитку Інтернет-комунікації. Актуальність проблеми толерантності пов'язана з тим, що сьогодні на перший план висувуються цінності та принципи, необхідні для загального виживання і вільного розвитку (етика і стратегія ненасильства, ідея терпимості до інших і чужих позицій, цінностей, культур, ідея діалогу і взаєморозуміння, пошуку компромісів тощо). Сьогодні необхідна розробка проєктів, спрямованих на формування толерантних соціальних зразків і норм у суспільстві за допомогою використання інформаційних технологій, інтерактивних методів комунікації в професійному товаристві, в освітньому процесі. Ці проєкти мають бути спрямовані на вирішення наступних завдань: 1. Розвиток професійної компетентності педагогічної спільноти, представників неурядових, некомерційних організацій в реалізації навчальних програм, дистанційних курсів з проблематики толерантності засобами Інтернет-освіти. 2. Створення умов для інформаційної підтримки проблематики формування толерантних відносин у суспільстві за допомогою створення сайтів толерантності, баз даних відкритого доступу. 3. Розвиток традицій і норм вирішення проблемних ситуацій засобами Інтернет-технологій, навичок поводження з інформаційною агресією, за допомогою методів Інтернет-консультування, діалогу з обговорення проблем толерантності.

Отже, реформування української системи освіти актуалізувало низку аспектів, що раніше мало були вивчені. Достатньо широко стала обговорюватися проблема толерантності як вияву терпимого ставлення до проявів іншості. Інформаційні технології як найбільш затребуваний молоддю ресурс, можуть бути дієвим засобом формування толерантності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці моделі Інтернет-ресурсу, що сприятиме ефективному формуванню толерантності школярів та студентів.

INFORMATION TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING TOLERANCE IN MODERN SOCIETY

In a dynamically changing world, global interdependence and competition, the need for widespread use and constant development and complexity of technology is fundamental to the informatization of education. Ultimately, with the help of information and communication technologies intensifies information interaction between the subjects of information and communication subject environment, resulting in the formation of a more effective model of learning. There is no denying the fact that information technology affects our way of life, changing the existing perceptions of the world around us. Already today, the degree of mastery of information technology determines the professional level of a modern specialist in any field of knowledge. Especially this year, when the coronavirus pandemic forced us all to be at home, but at the same time to be in constant contact with the outside world. The educational process underwent irreversible changes when there was an urgent need to educate young people through information technology and the formation of a tolerant attitude towards each other.

In modern foreign and domestic scientific literature, a lot of research has recently been devoted to the problem of tolerance. It is possible to allocate separate concepts and scientific schools which most fruitfully developed psychological and pedagogical directions of the specified problem: philosophical positions about essence of tolerance (R. Valitova, D. Zinoviev, V. Lektorsky, P. King); pedagogy of nonviolence (A. Kozlova, V. Muralov, V. Sitarov); pedagogy of peace culture (S. Demyanchuk, M. Kabatchenko, A. Sirotinko); education in the spirit of tolerance (O. Griva, A. Pogodina, T. Soldatova, V. Tishkov, L. Shaigerova, O. Sharova, O. Shvachko); psychological basis of tolerance (K. Bondyreva, I. Vilsh, D. Kolenov). A special place is occupied by works devoted to the formation of tolerance and intolerance in education (S. Bullard, H. Wilde, R. Christie, K. Wake). However, despite a fairly thorough analysis of the problem, the characteristics of the formation of tolerance in the system of information space remain insufficiently covered.

Computer software helps to increase the motivation to study the subject, relieve emotional tension in the process of work, provide assistance to the student in the form of

advice or suggested choices. The introduction of new information technologies and especially the Internet in all areas, including personal, has contributed to a sharp change in the forms and methods of information impact on the younger generation. It is only natural that in the new millennium, information technology is becoming more and more decisive in our lives. It is safe to say that now the level of development of information technology, their spread and availability determine the degree of development of society as a whole. Today, the Internet helps to solve many problems: professional, personal, social. In addition, the Internet contributes to business expansion and the formation of a political worldview. And all this due to the fact that modern technology allows you to instantly deliver information to a huge circle of people. The lack of responsibility and impunity for posting information for public viewing contributes to the popularity of the Internet, as there is no constant control over the placement and content of the material. Often published information causes people aggression and negative emotions. This negativity can manifest itself in completely different forms of interpersonal communication, which takes place within Internet associations through forums, chats, Google conferences, Meetings, and so on. Analysis of the problems in this context shows that there is currently no effective system for confronting information about hatred, aggression, and escalating extremism. At the same time, there is an increase in destructive processes in the information society, serious clashes on political, social, national and religious grounds on websites and in interactive communication are increasing. As a result, there is no culture of tolerant communication in the youth and adolescent environment, the public does not have wide access to information about the processes of formation of tolerant consciousness in society. It is the search for optimal agreement, the range of tolerance that becomes one of the key tasks of society and the state, aimed at achieving social trust and tolerance as factors of economic growth, social stability and personal security. The most prominent problems of forming tolerant relations in society and prevention of extremism are manifested in the development of Internet communication. The urgency of the problem of tolerance is due to the fact that today the values and principles necessary for general survival and free development (ethics and strategy of nonviolence, the idea of tolerance for other and foreign positions, values, cultures, the idea of dialogue and understanding,

search compromises, etc.). Today it is necessary to develop projects aimed at the formation of tolerant social patterns and norms in society through the use of information technology, interactive methods of communication in a professional society, in the educational process. These projects should be aimed at solving the following tasks: 1. Development of professional competence of the pedagogical community, representatives of non-governmental, non-profit organizations in the implementation of educational programs, distance learning courses on tolerance through Internet education. 2. Creating conditions for information support of the formation of tolerant relations in society through the creation of sites of tolerance, open access databases. 3. Development of traditions and norms of solving problem situations by means of Internet technologies, skills of dealing with information aggression, using the methods of Internet counseling, dialogue to discuss the problems of tolerance.

Thus, the reform of the Ukrainian education system has actualized a number of aspects that have been little studied before. The problem of tolerance as a manifestation of a tolerant attitude to the manifestations of otherness began to be widely discussed. Information technology, as the most popular resource for young people, can be an effective means of developing tolerance. We see prospects for further research in the development of a model of Internet resource that will contribute to the effective formation of tolerance of schoolchildren and students.